

KOMPETANSEPLAN 2017-2020

For Fysio- og ergoterapinettverk i kreftomsorg og lindrende behandling i Helseregion Vest

Mål

Å bidra til at ressurspersonene får kunnskaper, ferdigheter og holdninger som gjør dem i stand til å fungere best mulig i sin rolle som ressursperson på sin arbeidsplass, gjennom planmessig kompetanseheving, klinisk virksomhet på arbeidsplassen, samhandling og systemarbeid.

Kompetansenivå

Det er et mål at ressurspersonene skal tilegne seg kompetanse på nivå B, som beskrevet i Nasjonalt handlingsprogram med retningslinjer for palliasjon i kreftomsorgen, Helsedirektoratet 2015.

Kompetansekrav på nivå B for fysioterapeuter

Fysioterapeuter som behandler kreftpasienter og andre pasienter i palliativ fase, skal ha

- grunnleggende kjennskap til palliasjon som fagfelt, organisering av det palliative tilbudet og kjennetegn ved den palliative kultur
- grunnleggende kjennskap til palliativ medisin (symptomer og symptomlindring)
- grunnleggende kunnskap om kreftsykdommer og kreftbehandling og deres innvirkning på fysisk funksjon
- grunnleggende kunnskap og ferdigheter i fysioterapi til pasienter i palliativ fase:
  - generelle prinsipper for kartlegging, målsetting og valg av tiltak
  - fysisk aktivitet i palliativ fase
  - smertelindrende tiltak
  - lymfødembehandling i palliativ fase
  - aktuelle tiltak ved andre vanlige symptomer og tilstander hos palliative pasienter, f eks dyspne, skjelettmetastaser, nevrologiske symptomer og fatigue
  - forsiktighetsregler og kontraindikasjoner i palliativ fase
- kjennskap til etiske problemstillinger og kommunikasjonsmessige utfordringer i møte med palliative pasienter og deres pårørende

Kompetansekrav på nivå B for ergoterapeuter

Ergoterapeuter som behandler kreftpasienter og andre pasienter i palliativ fase, skal ha

- kunnskap om palliasjon som fagfelt, kjennetegn ved den palliative kultur og organisering av det palliative tilbudet
- grunnleggende kjennskap til palliativ medisin (symptomer og symptomlindring samt fokus på best mulig livskvalitet)
- grunnleggende kunnskap om kreftsykdommer og kreftbehandling og sykdommens og behandlingens innvirkning på fysisk, kognitiv, sosial og emosjonell funksjon
- grunnleggende kunnskap og ferdigheter i ergoterapi til pasienter i palliativ fase:
  - ta utgangspunkt i og understøtte pasientens egne ressurser, ønsker og behov
  - gjennomføre kartlegging, målsetting og valg av tiltak
  - bidra til god livskvalitet gjennom funksjonsvurdering, optimalisering av funksjon og støtte/tilrettelegging for utførelse av ønsket aktivitet
  - medvirke til lindring av vanlige symptomer og tilstander hos palliative pasienter
  - kompensere for tapte funksjoner gjennom å tilrettelegge miljøet for utfoldelse og deltakelse i meningsfull aktivitet i hverdagslivet, herunder søke om tekniske hjelpemidler
  - være kjent med forsiktighetsregler og kontraindikasjoner i palliativ fase
- kjennskap til etiske problemstillinger og kommunikasjonsmessige utfordringer i møte med palliative pasienter og deres pårørende

Tilegning av kompetanse

Introduksjonskurs / Fagdag for nye ressurspersoner

Mål:

- At ressursperson og leder
  - får en felles forståelse av ressurspersonens oppgaver og rolle og hva arbeidsgiver skal legge til rette for
  - blir kjent med oppbyggingen av nettverket i regionen
  - blir kjent med tilbud innen kreftomsorg og lindrende behandling i foretaksområdet og hva som kjennetegner fagfeltet
- At ressursperson
  - starter sin egen prosess i forhold til funksjonen som ressursperson
  - blir kjent med nettsiden for nettverket
  - blir kjent med aktuelle ressurser og redskaper

Det forventes at nye ressurspersoner og deres ledere deltar på introduksjonskurs i løpet av 2 år.

Nettverkssamlinger

Det faglige innholdet på nettverkssamlingene planlegges av driftsgruppen på bakgrunn av ønsker og behov fra ressurspersonene og i henhold til mål og satsingsområder for fysio- og ergoterapinettverket, målsettingen i nettverksavtalen og strategien for nettverket.

Nettverkssamlingene vil ha fokus på aktuelle, nasjonale føringer og implementering av disse. De vil være preget av grunnleggende fokus på kreft og/eller palliasjon, med et tverrfaglig perspektiv og på tvers av nivåer.

Det forventes at ressurspersonene deltar på nettverkssamlinger og at de leser anbefalt litteratur i tilknytning til nettverkssamlingene.

Innhold og form på nettverkssamlingene:

- Fokus på rollen som ressursperson, klinisk arbeid, samhandling/systemarbeid, etikk og nyheter i det palliative fagfeltet
- Temaene vil behandles både ved samtale/refleksjon, erfaringsutveksling, informasjon og undervisning
- Felles årlig fagdag for hele nettverket i hvert enkelt foretaksområde

Aktuelle kurs

For fysioterapeuter:

I følge Nasjonalt handlingsprogram er følgende kurs aktuelle for fysioterapeuter for å oppnå kompetanse på nivå B: Teoretisk grunnkurs i onkologisk fysioterapi (5 dager), grunnkurs i lymfødembehandling (5 dager) og kurset Fysioterapi i palliasjon (3 dager). Fysioterapeuter som arbeider med palliative pasienter med andre diagnoser enn kreft, vil ha nytte av kurs fra andre fagområder, f.eks. innen nevrologi, geriatri og hjerte- og lungesykdommer.

For både fysio- og ergoterapeuter anbefales:

Deltagelse på nasjonale og internasjonale tverrfaglige kurs og konferanser innen palliasjon, samt aktuelle fagkongresser.

For ressurspersoner i helse Helseregion Vest anbefales:

- Palliativ fagdager i Bergen, arrangeres regelmessig av Sunniva senter og KLB

For ansatt ved Haukeland Universitetssjukehus (HUS):

- Grunnkurs i palliasjon ved HUS

Vi anbefaler at ressurspersoner prioriteres til aktuelle kurs innenfor rammen av de kursbudsjett som fins på arbeidsplassen, og at ressurspersonene prioriterer aktuelle kurs innen palliasjon.

Hospitering

Det anbefales at ressurspersoner hospiterer på en palliativ avdeling/enhet eller på en institusjon / kommunal ergo-/fysioterapitjeneste hvor man arbeider systematisk med palliasjon.

Litteratur

Fagbøker:

- Cooper J, ed. *Occupational Therapy in Oncology and Palliative Care*. 2nd ed. Chichester: Whurr Publishers Limited (a subsidiary of John Wiley & Sons Ltd), 2006.
- Kaasa S, Loge H, red. *Palliasjon. Nordisk lærebok*. 3. utgave. Oslo: Gyldendal Akademisk, 2016.
- Oliver D, Borasio GD, Johnston W, eds. *Palliative Care in Amyotrophic Lateral Sclerosis. From Diagnosis to Bereavement*. 3rd ed. Oxford: Oxford University Press, 2014.
- Taylor J, Simader R, Nieland P, eds. *Potential and Possibility: Rehabilitation at end of life. Physiotherapy in palliative Care*. München: Urban & Fischer (Elsevier), 2013.

Artikler:

- Carlsen B. Viktig fysioterapi i en palliativ fase. *Fysioterapeuten* nr. 6, 2010, s 20-24.
- Cheville AL, Andrews K, Kollasch J, Schmidt K, Basford J. Adapting lymphedema treatment to the palliative setting. *Am J Hosp Palliat Care* 2014; 31:38-44.
- Dittus KL, Gramling RE, Ades PA. Exercise interventions for individuals with advanced cancer: A systematic review. *Prev Med* 2017; 104:124-132.
- Gulde I, Oldervoll LM, Martin C. Palliative cancer patients` experience of physical activity. *J Palliat Care* 2011; 27:296-302.
- Kasven-Gonzalez N, Souverain R, Miale S. Improving quality of life through rehabilitation in palliative care; case report. *Palliat Support Care* 2010; 8:359-369.
- Putt K, Faville KA, Lewis D, McAllister K, Pietro M, Radwan A. Role of Physical Therapy Intervention in Patients With Life-Threatening Illnesses. *Am J Hosp Palliat Care* 2017; 34:186-196.
- Şahin S, Akel S, Zarif M. Occupational Therapy in Oncology and Palliative Care. In Huri M, ed. *Occupational Therapy - Occupation Focused Holistic Practice in Rehabilitation*. Chapter 11, pp 207-222. London: InTech Open 2017.
<https://www.intechopen.com/books/occupational-therapy-occupation-focused-holistic-practice-in-rehabilitation>
- College of Occupational Therapists. The route to success in end of life care - achieving quality for occupational therapy. National End of Life Care Programme 2011.
http://webarchive.nationalarchives.gov.uk/20121117000032/http://www.endoflifecareforadults.nhs.uk/assets/downloads/RtS_OT_Fin_al_web_version_20110627.pdf

- Squire N. Contribution of occupational therapy to the palliative care team: Results of a pilot project. Eur J Palliat Care 2011; 18(3)
- Taylor J. Non-pharmacological management of breathlessness. End of Life Care 2007; 1 (1):20-27.
http://endoflifecare.co.uk/journal/0101_breathlessness.pdf

Retningslinjer og anbefalinger:

- *Nasjonalt handlingsprogram med retningslinjer for palliasjon i kreftomsorgen.* Helsedirektoratet, 2015:
<https://helsedirektoratet.no/retningslinjer/nasjonalt-handlingsprogram-med-retningslinjer-for-palliasjon-i-kreftomsorgen>
- *Retningslinjer for fysioterapi til pasienter i palliativ fase.* HUS/HDS/KLB 2010: <http://www.helsebiblioteket.no/retningslinjer/fysio-og-ergoterapi/lindrende-behandling-retningslinjer-for-fysioterapi-til-pasienter-i-palliativ-fase>
- *Fysioterapi ved kreft.* Helsedirektoratet 2016:
<https://helsedirektoratet.no/kreft/fysioterapi-ved-kreft>
- *Fysioterapi til kreftpasienter.* NFF, faggruppen for onkologi og lymfologi, 2016:
<http://fysio.no/Forbundsforisiden/Organisasjon/Faggrupper/Onkologi-og-lymfologi/Fysioterapi-til-kreftpasienter>
- *Klinisk retningslinje for fysioterapi til pasienter med amyotrofisk lateral sclerose (ALS).* Center for kliniske retningslinjer, 2016:
[http://www.cfkr.dk/retningslinjer/godkendte-retningslinjer/aktivitet/kr-fysioterapi-als-\(1\).aspx](http://www.cfkr.dk/retningslinjer/godkendte-retningslinjer/aktivitet/kr-fysioterapi-als-(1).aspx)
- *Palliativt pasientforløp.* Helse Stavanger HF: http://eqs-forlop.sus.no/docs/doc_32433/index.html
- *Palliasjon til barn og unge.* Nasjonal faglig retningslinje for palliasjon til barn og unge uavhengig av diagnose. Helsedirektoratet, 2017:
<https://helsedirektoratet.no/retningslinjer/palliasjon-til-barn-og-unge>

Aktuelle nettsider

- Kompetansesenter i lindrende behandling Helseregion Vest:
www.helse-bergen.no/palliasjon